

Дятлова Ірина Володимирівна, кандидат філософських наук, старший викладач кафедри філософії Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків, Україна
e-mail: irena518@ukr.net

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу актуальних проблем гендерної політики у Збройних Силах України. Проаналізовано рівність прав жінок та чоловіків при виконанні обов'язків військової служби. Доведено, що на сьогодні гендерна політика у Збройних Силах України не повністю відображає загальносвітові тенденції у сфері гендерних відносин.

Ключові слова: гендерна політика, гендерна політика у Збройних Силах України.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення гендерної рівності є актуальною проблемою сучасного суспільства. Одним із основних пріоритетних напрямів діяльності української держави в сучасних умовах є гендерна політика, складовою якої є гендерна політика у Збройних Силах України. У Збройних Силах України гендерна політика постає органічною складовою реалізації Концепції гуманітарного та соціального розвитку у Збройних Силах України. Актуальність проблеми гендерної політики у Збройних Силах України зумовлена: по-перше, загальною тенденцією активізації проблем гендерної політики в сучасному суспільстві; по-друге, збільшенням чисельності жінок-військовослужбовців і жінок-працівників у Збройних Силах України; по-третє, розширенням кола військово-облікових спеціальностей і посад, які обіймають жінки-військовослужбовці; по-четверте, домінуванням застарілих стереотипів щодо місця та ролі жінок у Збройних Силах; по-п'яте, необхідністю визначення сутності і змісту гендерної політики у Збройних Силах України, визначенням пріоритетних напрямків її реалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основні теоретико-методологічні підходи до дослідження проблеми гендерної політики в Збройних Силах України, стан і тенденції її реалізації знайшли відображення в працях Н. Вавілової, Н. Дубчак, О. Дяченко, Н. Клименко, В. Кротикова, В. Малюги, О. Олійник, В. Топальського та ін. [1; 2; 3].

Віддаючи належне дослідженням науковців, слід констатувати недостатню розробленість окремих актуальних проблем гендерної політики в Збройних Силах України у сучасних умовах.

Формулювання цілей. Виходячи з вищезазначеного, *метою* статті є соціально-філософська рефлексія реалізації гендерної політики у Збройних Силах України, визначення сучасних актуальних проблем гендерної політики у Збройних Силах України.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні жінки у військовому середовищі – це об'єктивна реальність. Вони активно реалізують себе у сфері захисту Батьківщини, хоча військову службу за контрактом у Збройних Силах України у більшості випадків проходять ті жінки, які продовжують сімейні традиції – це дружини, доньки та родичі військовослужбовців.

Слід зазначити, що донедавна жінки в Збройних Силах України здебільшого займали тилові та небойові військові посади (медики, юристи, фінансисти, психологи, політологи, перекладачі, зв'язківці). Однак в умовах сьогодення ця ситуація почала поступово змінюватися. Певною мірою це пов'язано із прагненням жінок найбільш повно реалізувати себе на військовій службі у Збройних Силах України відповідно до отриманої спеціальності та освіти. Але через наявність вікових обмежень жінки мають значно менше можливостей щодо укладання контракту на проходження військової служби та побудови військової кар'єри.

Демократичне суспільство повинно надавати жінкам і чоловікам рівні можливості щодо участі в усіх сферах життя, у тому числі і в Збройних Силах України та миротворчому процесі. Наприклад, з 42 тисяч українців, що взяли участь у міжнародних миротворчих операціях у різних частинах світу, кількість жінок становила лише 42 (5 офіцерів, 2 прапорщики, 35 сержантів і солдатів).

Треба зазначити, що за відгуками командирів військових частин та підрозділів саме військовослужбовці-жінки найбільш ретельно та старанно виконують свої службові обов'язки. Серед основних позитивних моментів щодо проходження військової служби у Збройних Силах України жінками-військовослужбовцями виділяються: високий рівень відповідальності за доручену справу; самодисципліна; старанність; тактовність та вміння дотримуватись військової субординації.

Також вважається, що присутність жінок у військових колективах значно покращує морально-психологічну атмосферу, змушує командирів і начальників бути стриманішими, і головне – сприяє підвищенню культури взаємовідносин між військовослужбовцями.

У більшості країн світу служба жінок в армії базується на добровільних засадах. Вважається, що вперше у світі жінок стали приймати на військову

службу на рівні з чоловіками в Канаді ще в 1895 р. Навіть у мирний час їх зараховували на військову службу не тільки в структури забезпечення, але й у бойові частини. Ухвалення в 1985 р. закону про права людини сприяло тому, що жінкам стали доступні 75% військових спеціальностей.

Але є такі держави світу, як Болівія, Еритрея, Ізраїль, Лівія, Малайзія, М'янма, північна Корея, Перу, Тайвань, де жінки є військовослужбовцями нарівні з чоловіками. Наприклад, із загальної кількості військовослужбовців в Еритреї більш ніж 25% становлять жінки. З метою забезпечення гендерної рівності, починаючи з 2016 р., до таких країн приєдналася й Норвегія, яка стала першою європейською державою та країною-членом НАТО, що у мирний час увела обов'язковий призов для жінок.

Загальносвітову тенденцію розвитку військової справи відображає збільшення чисельності жінок у Збройних Силах України. Наприклад, на сьогодні кількість військовослужбовців жінок в арміях Німеччини та Великої Британії становить по 10% від усього особового складу, Північної Кореї – понад 10%, Литви – 12%, Естонії, Італії, Канади, – по 15%, Швеції близько 15%, США – 20%, Іспанії – понад 20%, Франції – 22% [4]. Лідером у відсоткових показниках кількості жінок в армії нині є військо Ізраїлю – понад 35%.

Загальносвітові підходи щодо забезпечення гендерної рівності, захисту прав жінок знайшли своє відображення та закріплення у Конвенції Організації Об'єднаних Націй «Про ліквідацію всіх форм дискримінації відносно жінок», Резолюціях Ради Безпеки ООН, присвячених питанням забезпечення жіночого лідерства у миротворчих діях та запобіганню конфліктів (2000 і 2009 рр.), запобіганню та діям у відповідь щодо сексуального насильства в умовах конфліктів (2008, 2009, 2010 рр.), Резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» [5].

На загальнодержавному рівні гендерна рівність гарантована передусім Конституцією України, Кодексом законів про працю України, Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» [6], Указом Президента України «Про підвищення статусу жінок в Україні» [7], розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року» [8], наказом Міністерства оборони України «Про затвердження змін до тимчасових переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу та військовослужбовців-жінок і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців» [9], Концепцією Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року [10] та іншими законодавчими актами.

Забезпечення гендерної рівності у Збройних Силах України є одним із найважливіших аспектів загальнолюдського принципу рівності, який безпосередньо співвідноситься з правовим статусом людини і громадянина. Його складовими є: рівні права, рівні обов'язки, рівна відповідальність.

З кожним роком в Україні відбувається значне збільшення кількості жінок, які безпосередньо пов'язані з військовою сферою діяльності. Зростання кількості жінок-військовослужбовців свідчить про системну та планомірну реалізацію державної політики щодо забезпечення гендерного балансу у Збройних Силах України. На цю ситуацію вплинула і неоголошена війна на сході України, яка згуртувала українців і змусила взятись за зброю не лише чоловіків, а й жінок. Міністр оборони України Степан Полторак зазначив, що на цей час у Збройних Силах України проходять військову службу і працюють 55 629 жінок (це 22,4% від усього війська), із них 24 298 – жінки-військовослужбовці [11]. На початку створення Збройних Сил України їх чисельність становила 500 осіб. За 2017 р. на військову службу за контрактом до Збройних Сил України вступили понад 3 тисячі жінок. За даними Міністерства оборони України, за час проведення Антитерористичної операції службу на сході України пройшли майже 7 тисяч жінок та отримали статус «Учасника бойових дій» (це 3% від усього особового складу), з них 116 відзначені державними нагородами, у тому числі четверо померло. Понад 2 тисячі жінок нагороджені відзнаками Міністерства оборони і Генерального штабу [12].

Для підвищення кваліфікації жінки-військовослужбовці проходять курси цивільно-військового співробітництва за участі інструкторів НАТО. Навчання на курсах пройшли 103 українські жінки-військовослужбовці [13].

На сьогодні у Збройних Силах України проходять військову службу на офіцерських посадах понад 3 тисячі жінок, з них близько 70 – полковників [12]. У 2016 р. уперше в історії українських ВМС військове звання «капітан 1 рангу» було присвоєно жінці-військовослужбовцю – помічникові командувача Військово-морських сил Збройних Сил України Марині Каналюк. Але, на відміну від більшості іноземних армій, у Збройних Силах України і досі немає жодної жінки-генерала (у збройних силах США їх понад 400).

Незважаючи на підвищену увагу суспільства до гендерного питання, слід виділити наявність значної кількості актуальних проблем щодо дотримання гендерної рівності у Збройних Силах України.

Перша проблема пов'язана з реалізацією права жінок на проходження військової служби: прийняття на військову службу; обмеженість переліку військових посад, на які можуть бути призначені військовослужбовці-жінки; відмінність у призначенні військовослужбовців (чоловіків і жінок) на посади під час переміщення по службі.

Прийняття на військову службу регламентується Законом України «Про військовий обов'язок і військову службу» [14], яким визначено, що чоловіки можуть укласти контракт на проходження військової служби, якщо вони не досягли граничного віку перебування на військовій службі (залежно від військового звання 45–60 років). Жінки ж мають право підписати контракт за умови, що їм не виповнилося 40 років.

Також Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» [14] встановлює різний вік перебування військовозобов'язаних чоловіків і жінок у запасі. Для чоловіків граничний вік перебування у запасі – 60–65 років (залежно від звання), а для жінок – 50 років, незалежно від присвоєних їм військових звань. Виходячи з цього, жінки віком від 40 до 50 років позбавлені змоги укласти контракт на проходження військової служби.

Слід констатувати наявність обмеженості військових посад, на які можуть бути призначені військовослужбовці-жінки. На виконання п. 14 Указу Президента України від 10.12.2008 р. № 1153/2008 [15] щодо прийняття жінок на військову службу за контрактом за наявності вакантних військових посад, які можуть бути заміщені військовослужбовцями-жінками, Міністерством оборони України видано два накази, які встановлюють переліки таких посад [16; 17].

Норма щодо обмеження права військовослужбовців-жінок на зайняття військових посад є базовою, її вимоги знаходять своє відображення і в інших нормативно-правових актах. Так, наприклад, особи жіночої статі приймаються до вищих військових навчальних закладів та підрозділів на відповідні спеціальності підготовки згідно з переліком посад офіцерського складу, на які можуть призначатися жінки, що затверджується наказом Міністра оборони України [18]. Крім того, особи жіночої статі можуть залучатися до військової підготовки за військово-обліковими спеціальностями для заміщення військових посад згідно з Переліком, затвердженим наказом Міністра оборони України від 20.06.2012 р. № 412/дск [19].

Існування гендерного обмеження права військовослужбовців-жінок на зайняття військових посад проявляється не лише під час проходження служби, а й зумовлює обмеження права жінок на військову освіту за відповідними спеціальностями.

У 2016 р. проблема обмеження права жінок на зайняття військових посад набула широкого розголосу в суспільстві та засобах масової інформації, особливо після презентації короткометражного фільму «Невидимий батальйон» та створення фотовиставки «Жінки, мир та безпека в Україні».

У липні 2016 р. відповідно до наказу Міністерства оборони України від 03.06.2016 р. № 292 відбулося розширення прав військовослужбовців-жінок на зайняття військових посад [9]. Для них стали доступними майже 100 посад

і військово-облікових спеціальностей, більшість із яких – «бойові»: водій, гранатометник, заступник командира розвідувальної групи, командир бойової машини піхоти, командир відділення, кулеметник, механік-водій БМП, БТР, розвідник, снайпер, стрілець тощо.

Однак повного забезпечення реалізації принципу гендерної рівності у цьому аспекті поки що не досягнуто, адже деякі посади у Збройних Силах України все ще є недоступними для жінок, особливо у спеціальних підрозділах та десантно-штурмових військах.

Порушенням принципу гендерної рівності є існування відмінності у призначенні військовослужбовців (чоловіків і жінок) на посади під час переміщення по службі.

У Збройних Силах України військовослужбовці-жінки, які мають дітей віком до трьох років, у разі неможливості виконання обов'язків за займаною посадою шляхом подання ними відповідного клопотання, призначаються на рівнозначні посади з більш легкими умовами служби (з меншим обсягом), а у разі відсутності рівнозначних – на нижчі посади [15].

Такі норми стосуються виключно жінок та обмежують права військово-службовців-чоловіків, які мають дітей віком до трьох років, при цьому зменшуючи їхню можливість брати участь у вихованні дитини.

Другою проблемою, що пов'язана з порушенням принципу гендерної рівності у Збройних Силах України, є відмінність щодо відповідальності військовослужбовців та порядку відбування покарання.

Військовослужбовці (як жінки, так і чоловіки) є суб'єктами правопорушень, у тому числі й кримінальних. Однак порядок виконання покарань, призначених військовослужбовцям-жінкам і військовослужбовцям-чоловікам, відрізняється, а подекуди й зовсім унеможливується.

Одним із видів кримінальних покарань, що застосовуються до військово-службовців, є утримання в дисциплінарному батальйоні [20]. Цей вид покарань міститься у 13 санкціях із 36 норм, які визначають склад військових злочинів, але до військово-службовців-жінок він не застосовується. Така норма є прямо дискримінаційною та змушує суддів під час вирішення кримінальної справи, обвинуваченою у якій є жінка, обирати альтернативний (завичай більш м'який) вид покарання (наприклад, у справах щодо самовільного залишення військової частини [21; 22]).

Аналогічні дискримінаційні норми містяться і в законодавстві про адміністративні правопорушення. Так, до військово-службовців-жінок не застосовується покарання – арешт з утриманням на гауптвахті [23]. Відсутність гендерної рівності відчувається більш гостро з огляду на те, що тільки за 1 із 10, загалом передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення військових адміністративних злочинів можливо призначити по-

карання, що є альтернативним арешту з утриманням на гауптвахті [23]. Тобто наразі військовослужбовців-жінок притягують до адміністративної відповідальності виключно за вчинення одного військового адміністративного правопорушення – розпивання пива, алкогольних, слабоалкогольних напоїв військовослужбовцями. У разі вчинення інших 9 видів військових адміністративних правопорушень військовослужбовці-жінки адміністративної відповідальності фактично не несуть. Дискримінаційність законодавства очевидна і зумовлює недотримання юридичної відповідальності – невідворотності покарання.

Отже, відсутність гендерної рівності щодо відповідальності військовослужбовців робить неможливим притягнення військовослужбовців-жінок до адміністративної та кримінальної відповідальності за вчинення військових адміністративних правопорушень та військових злочинів і це, звичайно, не сприяє зміцненню військового колективу.

Третя проблема у реалізації гендерної політики пов'язана з порядком виконання обов'язків військової служби: несення служби у складі добового наряду; направлення у службові відрядження.

Статут внутрішньої служби Збройних Сил України [24] визначає, що військовослужбовці-жінки, як правило, до складу добового наряду не призначаються. У разі потреби, залежно від військового звання та посади, вони можуть призначатися до складу добового наряду тільки на визначені позиції (черговим фельдшером, черговим штабу, їдальні, посильним, черговим чи днювальним жіночого гуртожитку), а також на чергування за спеціальністю. Ця норма унеможливує дотримання принципів справедливості та рівності чоловіків і жінок у призначенні до складу добового наряду. Зважаючи на можливість жінок обіймати «бойові» посади, дискримінаційність норми актуалізується. Тому на сьогодні непоодинокими є випадки, коли військовослужбовець-чоловік і жінка перебувають на однакових посадах у одному підрозділі, однак службу в добовому наряді несуть по-різному. Аналогічним є порядок несення служби в добовому наряді, що встановлений і для курсантів (слухачів) жіночої статі [18; 15].

Невід'ємною частиною виконання військового обов'язку є направлення військовослужбовців у службові відрядження. Однак встановлений порядок направлення у службові відрядження для військовослужбовців (жінок і чоловіків) різний. Приміром, направлення у відрядження військовослужбовців-жінок вагітних та тих, які мають дітей віком до чотирнадцяти років, без їхньої згоди не допускається [15]. Подібного права військовослужбовці-чоловіки, у разі наявності у них дітей віком до 14 років, не мають.

Отже, виконання військовослужбовцями повсякденних обов'язків військової служби відбувається в умовах фактичної відсутності гендерної рівності.

Висновки. Таким чином, Збройні Сили України мають потребу у ефективній і послідовній гендерній політиці, яка б відповідала сучасним світовим тенденціям і сприяла максимальній реалізації потенціалу жінок і чоловіків у підвищенні обороноздатності держави, бойової готовності та боєздатності української армії. Гендерна політика у Збройних Силах України має забезпечувати рівні права, рівні обов'язки, рівну відповідальність військовослужбовців чоловіків і жінок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гендерна політика у Збройних Силах України: проблеми теорії та практики: монографія / В. П. Кротиков, В. М. Малюга, В. Л. Топальський та ін.; за заг. ред. О. М. Олійника. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2012. 334 с.
2. Клименко Н. Г. Роль і місце жінки – військовослужбовця в Україні. *Економіка та держава*. 2014. С. 116–119.
3. Дяченко О. Озброєні і... дуже чарівні. *Військо України*. 2011. № 03 [129]. С. 28–29.
4. Жінки на військовій службі: зарубіжні та вітчизняні реалії. URL: <https://pt.slideshare.net/Zoya79/ss-60238611> (дата звернення: 15.02.2018).
5. Резолюція 1325 (2000), прийнята Советом Безопасности на его 4213-м заседании, 31 окт. 2000 г. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_669 (дата звернення: 15.02.2018).
6. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV. Дата оновлення: 07.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (дата звернення: 15.03.2018).
7. Про підвищення статусу жінок в Україні: Указ Президента України від 25.04.2001 № 283/2001. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/283/2001> (дата звернення: 15.03.2018).
8. Про затвердження Національного плану дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки, мир, безпека» на період до 2020 року: розпорядж. Каб. Міністрів України від 24.02.2016 № 113-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80> (дата звернення: 15.03.2018).
9. Про затвердження змін до тимчасових переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу та військовослужбовців-жінок і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців: наказ М-ва оборони України від 03.06.2016 № 292. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0880-16> (дата звернення: 15.02.2018).
10. Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року: Постанова Каб. Міністрів України від 05.04.2017 № 229-р. URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=3947> (дата звернення: 15.02.2018).

11. Полторак С. Виступ на I-му Українському Жіночому Конгресі України. URL: <https://prm.ua/poltorak-rozpoviv-skilki-zhinok-sluzhit-v-zbroynih-silah-ukrayini/> (дата звернення: 15.02.2018).
12. Брифінг Генерального штабу Збройних Сил України. URL: https://ua.censor.net.ua/news/3054417/status_uchasnyts_boyovuyh_diyi_v_ukrayini_mayut_mayije_7_tys_jinok_genshtab_zsu (дата звернення: 07.08.2018).
13. Міноборони оприлюднило статистику жінок в ЗСУ та учасниць бойових дій. URL: <http://novynarnia.com/2016/10/29/minoboroni-oprilyudnilo-statistiku-zhinok-v-zsu-ta-uchasnyts-boyovih-diy-infografika/?aid=13P92Y.wghot> (дата звернення: 15.02.2018).
14. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 № 2232-ХІІ. Дата оновлення: 18.02.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.
15. Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України: Указ Президента України від 10.12.2008 № 1153/2008. Дата оновлення: 05.05.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008>.
16. Про затвердження тимчасових переліків військово-облікових спеціальностей і штатних посад рядового, сержантського і старшинського складу та військово-службовців-жінок і тарифних переліків посад вищезазначених військовослужбовців: наказ М-ва оборони України від 27.05.2014 № 337. Дата оновлення: 15.12.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0600-14>.
17. Про затвердження Переліків військово-облікових спеціальностей осіб офіцерського складу, Переліку військово-облікових спеціальностей осіб офіцерського складу, які можуть бути замінені військовослужбовцями-жінками, Переліку військово-облікових спеціальностей, за якими може бути присвоєно первинне військове звання молодшого лейтенанта запасу: наказ М-ва оборони України від 20.06.2012 № 412/дск. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE21504.html (дата звернення: 15.02.2018).
18. Про Положення про проходження військової служби відповідними категоріями військовослужбовців: Указ Президента України від 07.11.2001 № 1053/2001. Дата оновлення: 04.08.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1053/2001>.
19. Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу: наказ М-ва оборони України та М-ва освіти і науки України від 14.12.2015 № 719/1289. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15>.
20. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
21. Вирок Попаснянського районного суду Луганської області від 15 вересня 2016 року, судова справа № 423/2567/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61306218> (дата звернення: 15.02.2018).
22. Вирок Центрального районного суду м. Миколаєва від 16 травня 2016 року, судова справа № 490/3320/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57721622> (дата звернення: 15.02.2018).

23. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.
24. Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 № 548-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22–23. Ст. 194.

REFERENCES

1. Henderna polityka u Zbroinykh Sylakh Ukrainy: problemy teorii ta praktyky: monohrafiia / V. P. Krotkov, V. M. Maliiuha, V. L. Topalskyi ta in.; za zah. red. O. M. Oliinyka. Kyiv: NDTs HP ZSU, 2012. 334 s.
2. Klimenko N. H. Rol i mistse zhinky viiskovosluzhbovtisia v Ukraini. *Ekonomika ta derzhava*. 2014. S. 116–119.
3. Diachenko O. Ozbroiieni i ... duzhe charivni. *Viisko Ukrainy*. 2011. № 03 [129]. S. 28–29.
4. Zhinky na viiskovii sluzhbi: zarubizhni ta vitchyzniani realii. URL: <https://pt.slideshare.net/Zoya79/ss-60238611> (data zvernennia: 15.02.2018).
5. Rezoliutsiia 1325 (2000), pryniataia Sovetom Bezopasnosti na eho 4213-m zasedannyi, 31 oktiabria 2000 hoda. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_669 (data zvernennia: 15.02.2018).
6. Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv: Zakon Ukrainy vid 08.09.2005 roku. № 2866-IV. Data onovlennia: 07.01.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2866-15> (data zvernennia: 15.03.2018).
7. Pro pidvyshchennia statusu zhinok v Ukraini: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 25.04.2001 roku. № 283/2001. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/283/2001> (data zvernennia: 15.03.2018).
8. Pro zatverdzhennia Natsionalnogo planu dii z vykonannia rezoliutsii Rady Bezpeky OON 1325 «Zhinky, myr, bezpeka» na period do 2020 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.02.2016 r. № 113-r. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/113-2016-%D1%80> (data zvernennia: 15.03.2018).
9. Pro zatverdzhennia zmin do tymchasovykh perelikiv viiskovo-oblikovykh spetsialnosti i shtatnykh posad riadovoho, serzhantskoho i starshynskoho skladu ta viiskovosluzhbovtisiv-zhinok i taryfnykh perelikiv posad vishchezaznachenykh viiskovosluzhbovtisiv: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 03.06.2016 roku. № 292. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/ru/z0880-16> (data zvernennia: 15.02.2018).
10. Kontseptsiia Derzhavnoi sotsialnoi prohramy zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv na period do 2021 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.04.2017. № 229-r. URL: <https://base.kristti.com.ua/?p=3947> (data zvernennia: 15.02.2018).
11. Poltorak S. Vystup na I-mu Ukrainському Zhinochomu Konhresi Ukrainy. URL: <https://prm.ua/poltorak-rozpoviv-skilki-zhinok-sluzhit-v-zbroynih-silakh-ukrayini/> (data zvernennia: 15.02.2018).

12. Bryfinh Heneralnoho shtabu Zbroinykh Syl Ukrainy. URL: https://ua.censor.net.ua/news/3054417/status_uchasnyts_boyiovyh_diyi_v_ukrayini_mayut_mayije_7_tys_jinok_genshtab_zsu (data zvernennia: 07.08.2018).
13. Minoborony opryliudnylo statystyku zhinok v ZSU ta uchasnyts boiovykh dii. URL: <http://novynarnia.com/2016/10/29/minoboroni-oprilyudnilo-statistiku-zhinok-v-zsuta-uchasnits-boyovih-diy-infografika/?aid=13P92Y.wghot> (data zvernennia: 15.02.2018).
14. Pro viiskovy i oboviazok i viiskovu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992. №2232-XII. Data onovlennia: 18.02.2018. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.
15. Pro Polozhennia pro prokhodzhennia hromadianamy Ukrainy viiskovoi sluzhby u Zbroinykh Sylakh Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 10.12.2008. №1153/2008. Data onovlennia: 05.05.2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008>.
16. Pro zatverdzhennia tymchasovykh perelikiv viiskovo-oblikovykh spetsialnstei i shtatnykh posad riadovoho, serzhantskoho i starshynskoho skladu ta viiskovosluzhbovtziv-zhinok i taryfnykh perelikiv posad vshchchezaznachenykh viiskovosluzhbovtziv: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 27.05.2014. №337. Data onovlennia: 15.12.2017. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0600-14>.
17. Pro zatverdzhennia Perelikiv viiskovo-oblikovykh spetsialnstei osib ofiterskoho skladu, Pereliku viiskovo-oblikovykh spetsialnstei osib ofiterskoho skladu, yaki mozhut buty zamishcheni viiskovosluzhbovtsiamy-zhinkamy, Pereliku viiskovo-oblikovykh spetsialnstei, za yakymy mozhe buty prysvoieno pervynne viiskove zvannia molodshoho leitenanta zapasu: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 20.06.2012. №412/dsk. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/RE21504.html (data zvernennia: 15.02.2018).
18. Pro Polozhennia pro prokhodzhennia viiskovoi sluzhby vidpovidnymy katehoriiami viiskovosluzhbovtziv: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 07.11.2001 r. №1053/2001. Data onovlennia: 04.08.2015. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1053/2001>.
19. Pro zatverdzhennia Instruksii pro orhanizatsiiu viiskovoi pidhotovky hromadian Ukrainy za prohramoiu pidhotovky ofitseriv zapasu: Nakaz Ministerstva oborony Ukrainy ta Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 14.12.2015. 719/1289. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15>.
20. Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.04.2001. №2341-III. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. №25–26. St. 131.
21. Vyroky Popasnianskoho raionnoho sudu Luhanskoi oblasti vid 15 veresnia 2016 roku, sudova sprava №423/2567/16-k. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/61306218> (data zvernennia: 15.02.2018).
22. Vyroky Tsentralnoho raionnoho sudu m. Mykolaieva vid 16 travnia 2016 roku, sudova sprava №490/3320/15-k. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/57721622> (data zvernennia: 15.02.2018).
23. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia vid 07.12.1984. №8073-X. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1984. Dodatok do №51. St.1122.
24. Statut vnutrishnoi sluzhby Zbroinykh Syl Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 24.03.1999. №548-XIV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1999. №22–23. St. 194.

Дятлова Ирина Владимировна, кандидат философских наук, старший преподаватель кафедры философии Харьковского национального университета Воздушных Сил имени Ивана Кожедуба, г. Харьков, Украина

СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ ГЕНДЕРНОЙ ПОЛИТИКИ В ВООРУЖЕННЫХ СИЛАХ УКРАИНЫ

Статья посвящена анализу актуальных проблем гендерной политики в Вооруженных Силах Украины. Проанализировано равенство прав женщин и мужчин при выполнении обязанностей военной службы. Доказано, что в данное время гендерная политика в Вооруженных Силах Украины не полностью отображает общемировые тенденции в сфере гендерных отношений.

Ключевые слова: гендерная политика; гендерная политика в Вооруженных Силах Украины.

Diatlova Iryna Volodymyrivna, Candidate of Philosophy, Senior Teacher of the Department of Philosophy, Kharkiv National University of Air Force named after Ivan Kozhedub, Kharkiv, Ukraine

MODERN REALITIES OF GENDER POLITICS IN THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Problem setting. *The immediacy of the problem of gender politics in the Armed Forces of Ukraine is caused by the following: general tendency of uptick in problems of gender politics in modern day society; increasing number of female soldiers and female workers in the Armed Forces of Ukraine; increasing number of military occupational specialties and positions which female soldiers are appointed on; dominance of obsolete stereotypes on place and role of women in the army; need for determination of essence and content of gender politics in the Armed Forces of Ukraine, priority directions of its implementation.*

Recent research and publications analysis. *Works by N. Vavilova, N. Dubchak, O. Dyachenko, N. Klimenko, V. Krotikova, V. Malyugy, O. Oleinik, V. Topalskogo highlight main theoretical and methodological research approaches to a problem of gender politics of the Armed Forces of Ukraine.*

Paying tribute to the conducted researches, it is necessary to state insufficient development of certain topical problems of gender politics of the Armed Forces of Ukraine in modern day society.

Paper objective. *Based on the aforesaid, the purpose of the article is social and philosophic reflection of implementation of gender politics in the Armed Forces of*

Ukraine, determination of actual topical issues of gender politics of the Armed Forces of Ukraine.

Paper main body. *The author highlights few topical issues in implementation of gender politics in the Armed Forces of Ukraine in present-day conditions.*

The first problem is a problem of equality of men and women while on active service: limitations of positions which female soldiers can be appointed on; limitation of a woman's right for military education majoring in certain specialties; differences in age restrictions when concluding a military service contract and age limits to be on military service; differences in military service between men and women depending on the number of children.

The second problem is a problem of violating a principle of gender equity of male and female soldiers with respect to kinds of responsibility and a way of enduring the punishment for violating a certain military career structure: such kind of criminal penalty as custody in a penal battalion (it can be found in 13 sanctions and 36 regulations) is not enforced towards female soldiers; military confinement is not enforced towards female soldiers; female soldiers are not held liable for 9 kinds of military administrative violations.

The third problem is a problem of violating a principle of gender equity of male and female soldiers with respect to performance of military duties: daily duty (female soldiers are not appointed for daily duties or they can be appointed to certain types of daily duty) and business trips (female soldiers who have children under 14 years old can be assigned to a business trip only upon their consent)

Conclusions of the research. *Therefore, the Armed Forces of Ukraine are in need of effective and coherent gender politics which could correspond to modern global trends and promote to maximum personal self-fulfillment of both men and women for strengthening the defence capability of the country, military battle readiness and operational effectiveness of the Ukrainian army. Gender politics in the Armed Forces of Ukraine must ensure equal rights, equal obligations, equal responsibilities of male and female soldiers.*

Short Abstract for an article

Abstract. *The article is devoted to an analysis of topical problems of gender politics of the Armed Forces of Ukraine. Sexual equality when fulfilling military duties has been analyzed. It is proved that nowadays gender politics in the Armed Forces of Ukraine shows global trends in the sphere of gender relations incompletely.*

Keywords: *gender politics; gender politics in the Armed Forces of Ukraine.*

